

Redegjørelse for aktsomhetsvurderinger i Sykehusapotekene i Midt-Norge HF

Innledning

Spesialisthelsetjenesten ønsker å være en tjeneste som belaster klima- og naturmangfoldet i minst mulig grad. Vi skal være åpne om prioriteringer og hvordan ressursene utnyttes, og vi skal sørge for at alle som jobber hos oss eller hos våre leverandører ivaretas og sikres anstendige arbeidsforhold. Spesialisthelsetjenesten skal prioritere og fatte beslutninger i et bærekraftsperspektiv som favner hele bredden i samfunnsansvaret.

En aktsomhetsvurdering er en arbeidsmetode for å kartlegge og gjøre greie for hvilke negative konsekvenser virksomheter har for menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold. Gjennomføring av aktsomhetsvurderinger er en forventning fra myndigheter, FN og OECD og er i Norge lovpålagt gjennom åpenhetsloven. Åpenhetsloven skal fremme virksomheters respekt for menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, samt sikre allmennheten tilgang på informasjon.

Styret i Sykehusapotekene i Midt-Norge HF vedtok i styresak 33-23 i styremøte 15. Juni 2023 *spesialisthelsetjenestens rammeverk for samfunnsansvar*, som klargjør hvilke rammer/føringer som gjelder for området og hvordan spesialisthelsetjenesten arbeider med samfunnsansvaret, herunder oppfølging av statens forventninger til ansvarlig virksomhet.

Sykehusapotekene i Midt-Norge HF er pliktsubjekt under åpenhetsloven, og hensikten med påfølgende redegjørelse er å synliggjøre hvordan foretaket har implementert lovverket og arbeidet som gjøres med aktsomhetsvurderinger, samt en prosedyrer som tar for seg aktsomhetsvurderinger i Sykehusapotekene i Midt-Norge HF.

Det er videre utarbeidet *regionale retningslinjer for samfunnsansvar i Helse Midt-Norge* om beskriver hvordan rammeverket implementeres. Sykehusapotekene i Midt-Norge HF er i prosess med å implementere disse i foretakets styringssystemer.

Sykehusapotekene i Midt-Norge HF gjennomfører aktsomhetsvurderinger i henhold til United Nations Guiding Principles on Business and human rights og OECDs metodikk og modell for aktsomhetsvurderinger.

Sykehusapotekene i Midt-Norge HF skal drive effektivt og rasjonelt salg av legemidler til alle som trenger det når de trenger det og uavhengig av alder, kjønn eller etnisk bakgrunn. Foretaket skal bidra til å sikre sykehus i regionen en god legemiddelforsyning, bidra til å sikre befolkningen tilgang på spesialiserte legemidler og tilby farmasøytiske tjenester som kan bidra til rasjonell og sikker legemiddelbruk i helsetjenesten.

Vårt virksomhetsområde involverer blant annet:

- Produksjon av legemidler som ikke kan skaffes på annen måte.
- Farmasøytiske tjenester, herunder system- og pasientrettede tjenester som legemiddelrevisjoner, undervisning av helsepersonell, kvalitetsarbeid, rådgivning, legemiddelsamstemming, legemiddelgjennomgang og legemiddelsamtale.
- Beredskap og forsyningssikkerhet. Sykehusapotekene har ansvar for forsyning av legemidler ved kritiske hendelser og katastrofer, og er helseforetakenes veileder om legemidler i beredskapsarbeid.
- Ekspedering, veiledning og rådgivning til kunder om legemidler og sikker bruk.

Sykehusapotekene i Midt-Norge HF forvalter, sammen med de tre andre sykehusapotekforetakene, grossistavtaler på vegne av de regionale helseforetakene. Ansvar og oppfølging av grossistavtalene gjøres av Grossistadministrasjonen som er en nasjonal funksjon etablert av de fire sykehusforetakene. Nåværende avtale, G2021, omfatter levering av legemidler, handelsvarer, kjemikalier samt grossist- og logistikkjenester til sykehusapotek og helseforetak over hele landet.

Aktsomhetsvurdering i Sykehusapotekene i Midt-Norge

Følgende trinn inngår i aktsomhetsprosessen i Sykehusapotekene i Midt-Norge HF som er i henhold til OECDs metodikk:

- Forankre ansvarlighet
- Kartlegge og vurdere faktiske og potensielle negative påvirkninger knyttet til virksomheten
- Stanse, forebygge eller redusere negativ påvirkning
- Overvåke gjennomføring og resultater
- Kommunisere hvordan påvirkning blir håndtert
- Sørge for, eller samarbeide om, gjenoppretting og klageordning

Trinn 1: forankring

Styret har det øverste ansvaret for at Sykehusapotekene i Midt-Norge HF har implementert og rasjonalisert åpenhetsloven. Dette innebærer at ansvar for arbeidet med aktsomhetsvurderinger er tydelig plassert i organisasjonen, at Sykehusapotekene i Midt-Norge HF har etablert en prosedyre for å behandle forespørsler om informasjon om aktsomhetsvurderingene og at den årlige redegjørelsen for aktsomhetsvurderingene publiseres på Sykehusapotekene i Midt-Norges nettsider.

Administrerende direktør har det øverste ansvaret for samfunnsansvar i foretaket. Det operative ansvaret er plassert i Virksomhets- og porteføljestytingsavdelingen (V&P).

Sykehusinnkjøp HF er innkjøpssentral i henhold til regelverket for offentlige anskaffelser. Sykehusinnkjøp HF arbeider etter policy for samfunnsansvar som bidrar til å ivareta følgende: «Helseforetaket skal sørge for at anskaffelsene skjer på en korrekt og samfunnsansvarlig måte. Helseforetakene skal være en pådriver for etisk handel og miljøvennlige innkjøp».

Sykehusinnkjøp HF utfører aktsomhetsvurderinger på anskaffelser de gjør på vegne av helseforetak, og jobber aktivt for å forebygge risiko for brudd og håndtere faktiske brudd på menneskerettigheter i leveransekjeden.

Det er etablert kommunikasjonslinjer mellom Sykehusinnkjøp HF og Sykehusapotekene i Midt-Norge HF gjennom samarbeidsavtaler som kontraktfester at Sykehusinnkjøp HF på vegne av kunde skal ivareta sentrale samfunnsområder ved levering av innkjøpstjenester, og plikter derfor å vurdere risikoen knyttet til disse når anskaffelsene gjennomføres og avtaler forvaltes. Les mer om sykehusinnkjøp sitt samfunnsansvar og deres redegjørelse for aktsomhetsvurderinger her: sykehusinnkjopp.no.

Sykehusbygg HF utfører tjenester knyttet til utvikling, planlegging og gjennomføring av byggeprosjekter, og leverer tjenester innen eiendom som gir felles gevinster for hele spesialisthelsetjenesten. En vesentlig del av virksomheten består av anskaffelse av entreprenører og leverandører i byggeprosjekt på vegne av helseforetakene. For anskaffelse av leverandører i regi av kontraktspartner til byggherre påser Sykehusbygg HF ved prosjektet at Kontraktspart ivaretar kravet til aktsomhetsvurderinger. Les mer om arbeid med samfunnsansvar og åpenhetslover på deres hjemmesider sykehusbygg.no.

Hemit HF leverer tjenester innen IKT og IKT-prosjekt til alle helseforetakene i Helse Midt-Norge. For regionale løsninger signerer Hemit HF med leverandører på vegne av helseforetakene. Hemit HF gjennomfører aktsomhetsvurderinger på vegne av helseforetakene. Les mer om arbeid med samfunnsansvar og åpenhetsloven på deres hjemmesider: [Forside - Hemit HF](#).

Trinn 2: risikokartlegging

Aktsomhetsvurderingene er gjort basert på en risikovurdering i virksomheten. V&P-avdelingen har ansvar for at det gjennomføres risikovurderinger minst årlig, eller ved behov dersom endringer i samfunnet, leverandørmarkedet eller øvrige relevante faktorer inntreffer. *Regionalt rammeverk for risikostyring i Sykehusapotekene i Midt-Norge HF* benyttes i arbeidet med risikovurderingene.

Risikovurderingene er gjort basert på en systematisk gjennomgang av leverandørporteføljen og gjennomgang av virksomheten ved bruk av OECD sitt ansvarlighetskompass.

Følgende kriterier ligger til grunn for prioritering av tiltak:

- Kunnskap om risiko (land/bransje/produkt)
- Grad av risiko
- Volum/omfang
- Rammeavtale vs engangskjøp
- Kritisk viktig produkt/tjeneste
- Produksjonsprosess
- Ressurser og kompetanse
- Bransjer/sektorer vi ikke har kunnskap om

I henhold til Sykehusapotekene i Midt-Norge HF's prosedyre for aktsomhetsvurderinger er risikovurderingen gjort med utgangspunkt i DFØs høyrisikoliste: [høyrisikolisten, Anskaffelser.no](https://www.sykehusapotekene.no/hoyrisikolisten)

Følgende områder er ifølge DFØs høyrisikoliste identifisert som risikoområder i Sykehusapotekene i Midt-Norge HF sin anskaffelsesportefølje:

	Risikovurdering	Mulighet for påvirkning	Aktuelle tiltak	Oppfølging av tiltak
Grossistavtale	Medium-høy risiko. Innsatsfaktorer fra lavkostland, ukjent leverandørkjede	Medium	Oppfølgingssamtaler, utarbeide og styrke kravspesifikasjoner som inkorporerer åpenhetsloven i enda større grad	Ev kontroll, revisjon
Anskaffelse av legemidler	Medium-høy risiko. Innsatsfaktorer fra lavkostland, ukjent leverandørkjede	Lav	Styrke kontraktsvilkår, sikre påvirkningsmuligheter gjennom samarbeid, egenrapporteringsskjema	Ev kontroll, revisjon
Interne avtale- og anskaffelsesrutiner	Liten risiko. Kjøp utenom avtale er av mindre omfang og på små beløp.	Høy	Rutine for arkivering, bedre opplæring av anskaffelsesprosedyrer	Kommunikasjonsplan

En gjennomgang av egen virksomhet avdekker også et behov for å samle og gjøre tilgjengelig styringsdokumenter, maler, avtaler og rapporter for samfunnsansvarsområdet for ansatte og eksterne.

Størsteparten av innkjøp i Sykehusapotekene i Midt-Norge HF gjøres via G2021-avtalen og grossisten Alliance Healthcare Norge AS (AHN). De resterende av innkjøpene er fordelt på avtaler inngått av Sykehusapotekene i Midt-Norge HF og Sykehusinnkjøp HF.

Det er knyttet en generell risiko til at vår primære leverandør er en grossist med mange, og til tider ukjente underleverandører. Avtalen omhandler varer og tjenester forbundet med risiko for negativ påvirkning, herunder legemidler, kjemikalier, handelsvarer til apotek og transporttjenester. Spesielt når det gjelder produksjon av legemidler er det en utfordring å ha full oversikt over de faktiske negative konsekvensene ettersom fremstilling er et resultat av globale og komplekse produksjons- og verdikjeder. Men det anses som at Sykehusapotekene i Midt-Norge HF har gode påvirkningsmuligheter og gjennomslagskraft da vi forvalter G2021 på vegne av de regionale helseforetakene som medfører en god forhandlingsposisjon. Gjennom kontraktkrav har Sykehusapotekene i Midt-Norge HF sammen med de andre sykehusapotekforetakene lagt forventninger til arbeid med samfunnsansvar hos AHN.

AHN er underlagt åpenhetslover og deres aktsomhetsvurderinger blir viktige for det samlede risikobildet av legemiddel- og råvareleverandører i spesialisthelsetjenesten.

Anskaffelser av legemidler utenom G2021 vil medføre samme risiko, da legemiddelselskaper ofte er avhengige av svært komplekse forsyningskjeder som omfatter hundrevis av leverandører over hele verden.

Som et resultat er overvåkning av arbeidsvilkår begrenset, noe som representerer en risiko i lavkostland der arbeidsstyrken er billigere og hvor forskrifter knyttet til arbeidsmiljø og sikkerhet ikke blir tilstrekkelig håndhevet.

Legemiddelselskaper har også i flere tilfeller leveringsplikt. Dette kan svekke forhandlingsposisjonen til innkjøper og gjøre oppfølginger og potensielle sanksjoner mer krevende.

Tiltak for å adressere slike utfordringer er innkjøpssamarbeid og styrking av forhandlings- og påvirkningsposisjon blant de viktigste aktører. Sykehusapotekene i Midt-Norge HF samarbeider tett med Sykehusinnkjøp HF og deres arbeid med en ansvarlig og robust legemiddelstrategi.

Sykehusapotekene i Midt-Norge HF har gjennom flere år arbeidet systematisk mot felles nasjonale klima- og miljømål. Det er utarbeidet en egen handlingsplan for klima og miljø i Sykehusapotekene i Midt-Norge.

Trinn 3: tiltak for å stanse, redusere og forebygge

Basert på risikovurderingen er det identifisert tiltak og utarbeidet en handlingsplan for å redusere risiko som er forankret i ledelsen i Sykehusapotekene i Midt-Norge HF. Det er ikke identifisert faktiske negative konsekvenser og vesentlig risiko for negative konsekvenser gjennom våre aktsomhetsvurderinger, men vi har identifisert forbedringsområder når det gjelder prosedyrer for oppfølging og sjekklister for avtaler.

Trinn 4: overvåkning av effekt og resultater

Virksomhets- og porteføljestydingsavdelingen (V&P) har ansvar for årlig evaluering av tiltak i handlingsplanen for å redegjøre for evalueringen. Evalueringen inkluderer informasjon fra Sykehusinnkjøp, Hemit, Alliance og Sykehusbygg HF.

Trinn 5: Kommunikasjon

Sykehusapotekene i Midt-Norge HF publiserer redegjørelse for aktsomhetsvurderingene offentlig på våre nettsider.

Trinn 6: Gjenoppretting

Klager meldes via postmottak til Sykehusapotekene i Midt-Norge HF. Virksomhetsstyrings og prosjektportefølje-avdelingen behandler klager i henhold til statlige retningslinjer for saksbehandling. Der Sykehusinnkjøp HF, Hemit HF, Alliance og Sykehusbygg HF er ansvarlig for anskaffelsen vil disse håndtere klager og gjenoppretting i dialog med helseforetak og regionale helseforetak.

Signering av styret i Sykehusapotekene i Midt- Norge HF

Trondheim 15.6. 2023

Roar Lervik

Monica Rolfsen

Åge Austheim

Gunn Fredriksen

Olav Spigset

Magnhild Kristine Moan Ingebrigtsen

Jannicke Koppen Andresen